

Rackebydräkt.

Källor:

Landtmanson, S. Anteckningar rörande äldre bygdelif i Västergötland, se Vgl. Fornminneförenings tidskrift II h.10, 1909

Ambrosiani, Sune, Storegården Rackeby .Uppsala 1913.

Sundholms beskrivning 1817.

Dybeck, Rickard. Tidskriften Runa 1844.

Ljungström, Claes. Kinnefjärding och Kållands härader.

Cederbom, Gerda. Sverska allmogedräkter. 1921. (bl.a. bild och text av Rackebydräkt)

Vykort utgivet av Nordiska Museet i början på 1900-talet.

Hulda Peters vävbok 1925.

Otryckta källor:

Album med teckningar av systrarna Nonnen. Västergötlands Museum.

Skrivböcker av systrarna Nonnen. Göteborgs Historiska Museum.

Welin, Sanfrid. Anteckningar om dräktskick 1885 i Rackeby. Västergötlands Museum

Intervjuer nerskrivna av Gustav Berg, Rackeby 1915-1920. Rackeby hembygdsmuseum.

Forskning om Rackeby:

Orten har intresserat flera forskare. Artur Hazelius besökte Rackeby 1879 .

samlade in material till Nordiska museet. 1909-10 gjorde samma museum en undersökning av Storegården. Musiktraditionen dokumenterades av S. Landtmanson men han intresserade sig även samtidigt för annat i folklivet.

Det bevarade dräktmaterialet från tiden före 1860:

Det mesta finns i Nordiska Museets samlingar. Från Kållands härad finns 6 st. manliga dräktplagg och 37 kvinnliga samt dessutom många band.

Kvinnlig dräkt:

Kållands härad finns 1 kjol, 1 tröja, 2 halskläden, 2 förkläden.

Rackeby socken finns 4 särkar, 2 livstücken, 1 halskläde, 7 förkläden, 1 spänne, 2 hattar, 1 lin, 4 mössor, 1 par strumpor, 2 kragar.

Sunnersbergs socken finns 1 livstykke,

Tranums socken finns 1 hatt.

Tådene socken finns 2 tröjor, 2 kjolväskor.

Manlig dräkt:

Rackeby socken finns 1 väst, 1 par strumpor, 2 nattkappor, 1 bälte.

I Västergötlands museums samlingar finns några detaljer, såsom livstykke, bindmössa, bahyttliknande huvudbonad. m.m.

I Rackeby hembygdsmuseum finns två bindmössor, ett förkläde och en svart dräkt i två delar av yllemuslin s.k.köpetyg har helskurna våder i kjolen och tröjan har stor halsringning.

I hemslöjdens arkiv finns bilder och prover på gamla dräktdelar som nu förvaras i Västergötlands museum.

Där finns också en mansdräkt uppsydd på 1880-talet efter beskrivning från äldre personer.

Var och när börja man återskapa dräkten?

En uppgift är lämnad av Lisa Melin att hon ägde en dräkt från 1918. Var finns den?

En artikel i Axvalls folkhögskoleförbunds tidning beskriver hur man där forskat och tillverkat Rackebydräkter 1921.

Dräktrådets forskning i olika källor 1998-1999.

Hemslöjdens arkiv är genomsökt med utställningar, inventeringar, vävnadstillverkning med väverskor och vävnotor. Där hittades ett livstykke från Rackeby på 1913-utställning. Hur gammalt? Första noteringen om vävning av tyg till Rackebydräkt är 1938. Ett utställningsfoto från 1913 finns ett livstykke med.

I Rackeby hembygdsförenings ägo finns ett randigt förkläde som är mycket likt det som är kopierat.

I Essunga hembygdsmuseum fanns ett mörktblått livstykke som kan ha varit förebild till "1910"-års Rackebyslivstyckets skärning.

I Vara folkhögskolas elevförbunds arkiv som genomsöks men där hittades inget av värde, trots att lärarinnan Svea Hansen sytt massor av dräkter till sig och elever. Arbetade där från 1924 - 1969.

En uppgift är lämnad av Berit Hange-Persson att när hon på 1940-talet sydde sitt förkläde användes en tryckvals från Vadsbo museum, men deras arkiv är stängt just nu.

En privatperson i Lidköping som är över 90 år gammal äger en tidig Rackebydräkt. Hon heter Märta Johansson. Dräkten var tillverkad ca 1950.

Folkdanslagen betydelse har kollats. Karlsborgs har sytt mycket dräkter för barn på 1940-talet.

Lisa Melin och Folke Wångmarke arbetade mycket med dräktforskning under 1950-talet, tänkte bl. a. skapa en kvinnlig vinterdräkt för Rackeby men det resulterade inte i något.

Folkhögskolornas roll för spridning av dräkttraditionen är tydlig under 1920-1950-talen.

Mönster,

Vävnotor och mönster har funnits många under åren, både i kvalite och färg.

I Axvallstrakten har livstycket med daldrällsmönster även haft inslag av blått, gult och grönt utöver det vanliga rosa lingarnet. Det har gett ett randigt intryck, möjligen har iden kommit från det gamla livstycket från Sunnersberg av blomligt ylletyg där mönstret bildas av flotterande trådar i många färger.

Längd och mått och tillverknings sätt har skiftat. Målsättningen har inte varit densamma, varje tid har satt sin prägel.

På 1980-talet arbetades det på anmodan av dräktrådet fram nya mönster med arbetsbeskrivningar och några nya tyger och modeller togs i bruk. Det blev en större variation efter gammal tradition.

Dräktrådets roll,

Västergötlands museum engagerade sig på 1970-talet genom att visa det gamla materialet som varit förebilder till nyskapande, det blev då en utställning. F.o.m. detta började ett samarbete med andra dräktansvariga i Svenska Ungdomsringen och Hemslöjden för att få kunskap och en gemensam policy mot vår publik och kunder. Senare har även Västergötlands Hembygdsförbund varit aktiv i dräktrådet. Många frågor har ventilerats och målet är att ge så bra svar som möjligt.

Dräktrådets resultat

Det har medverkat till att ett nytryck av förkläde på Ljungbergs i Floda blev gjort, och även ett tyg till det småblommiga livstycket som tillhört Rackeby hembygdsmuseum. Silversmyckenas utformning har förbättras genom god handskicklig. Bindmössorns tillverkning sker nu på ett mera traditionellt sätt och broderimönstret kollats upp. Sömnadsmönster och arbetsbeskrivningar är omarbetade och målet har varit att få det så likt grundmaterialet som möjligt. Detta gjordes 1983-1985 med bidrag av Grevillefond och utfördes av Ingeborg Skaar.
Falköping den 1 juni 1999

Eva Jonsdotter-Sundberg